

Religionistická exkurze 2011

Hana Hášová, FF MU, Ústav religionistiky

Ve dnech 3.–5. května 2011 úspěšně proběhla v pořadí už čtvrtá religionistická exkurze, tentokrát zaměřená na pomezí Olomouckého a Pardubického kraje. Na úvod nutno podotknout, že lepší počasí si účastníci exkurze nemohli přát. Přestože těsně před zájezdem a ihned po něm počasí svádělo k opalování v klášterních zahradách Litomyšle a koupání v nádrži u Voděrad, v den odjezdu od rána padal hustý déšť, který pozvolna přešel v husté sněžení.

První zastávkou autobusu naloženého osmačtyřiceti religionisty byla právě výše zmíněná Litomyšl. Zde jsme měli možnost navštívit proboštský chrám Povýšení sv. Kříže, který vznikl původně jako součást augustiniánského kláštera. Kromě obohacení svých vědomostí o zajímavosti této stavby jsme také mohli nahlédnout do zákulisních operací se svěcenou vodou, která se očividně vyrábí i v baleních pro velkoodběratele. V závěrečném prostoru pro otázky se ale nikdo neodvážil zeptat, jak dlouho už to trvá. Ke kostelu Povýšení sv. Kříže patří i známé Klášterní zahrady s nedávno upravenými trávníky, záhony, altánem, krásným bazénem a sochami Olbrama Zoubka. Přestože při procházení zahrad už přšelo o něco méně a bylo vidět na krok, příliš jsme se v nich nezastavovali, neboť nám bylo líto některých studentů v sandálech. Naše další kroky vedly na Toulouvcovo náměstí, předpokládané první osídlené místo v Litomyšli, kde jsme svou návštěvou poctili malý kostel Rozeslání sv. apoštolů. Zde se nám průvodcem stal pan vikář v montérkách, který nejspíš zrovna odběhl od práce s pestrou paletou barev a neustále nás upozorňoval, že nám toho moc neřekne. Marná víra v alespoň částečné proschnutí mokřých kapucí a sandálů však donutila ubohé studenty, zvyklé získávat informace v teple posluhářen a suchu knihoven, obětovat svou religionistickou čest a vymyslet příhodnou otázku, a to jaká je funkce vikáře. Pán ji milerád zodpověděl a ještě raději se nám pak vzhledem k oboru studia vysmál.

Po dávce kostelů a dopoledních modliteb došlo na Portmoneum – Muzeum Josefa Váchala. Tento výjimečný malíř, grafik a spisovatel vyzdobil Portmoneum v roce 1924 na žádost svého přítele Josefa Portmana. Na zdech muzea tak bylo možno spatřit barvitě kombinace výjevů z křesťanské ikonografie, odkazy na hinduistickou Bhagavadgítu a další mytologické obrazy. Právě při čekání na prohlídku muzea začaly konečně padat vločky, jaké jsme za celou zimu neviděli, což některé účastníky velmi překvapilo a zarazilo, protože vedoucí exkurze doktor Aleš Chalupa na první organizační schůzi razantně odmítl už jen deštivou variantu s tím, že určitě bude hezky. Letošní exkurze se tak stala přínosnou i po ideově praktické stránce, zejména zjištěním, že i neomylní se mohou mýlit.

Odpoledním cílem exkurze se stal Džbánov u Voděrad se svým evangelickým kostelem z roku 1784. Tam jsme si vyslechli studenty pečlivě připravený referát, navíc okořeněný vlastními životními poznatky typu „každý kostel jednou vyhoří“, někteří účastníci si „zarádili“ v kazatelně a mohlo se pokračovat na Růžový palouček. Jde o pietní místo blízko Újezdce u Litomyšle, odpradávná osázené francouzskými růžemi na ploše o velikosti asi 350 m², na němž se podle Aloise

Jiráská loučili čeští exulanti s vlastní. Pan průvodce, který nám k místu poskytl velmi sympatický výklad, se však vyjádřil, že „pokud máme trochu logiky v hlavě“, tak nemůžeme věřit, že tvar toho paloučku vypadal od začátku takhle.

Následovalo město Luže se svou židovskou synagogou z 18. století, kde nám byl přednesen další zajímavý referát, a poté se už religionisté ubírali na poslední zastávku dne – do barokního kostela sv. Markéty v Podlažicích u Chrasti. Tady je potřeba poznamenat, že místní průvodce očividně nebyl sběratelem faktografických údajů, ale zato byl vášnivým hráčem na varhany. Když začal hrát, religionisté se roztrousili po celém kostele a s opravdovým zaujetím si prohlíželi všechny sakrální předměty, které našli v sakristii a na půdě. Hrál pomalu do posledního přítomného religionisty a vlastně si ani nevzpomněl, že vybírá vstupné. Den jsme zakončili bohatou večeří.

Ve středu ráno vyrazila do růžova vyspaná expedice do Kunvaldu u Žamberka, na místo založení Jednoty bratrské. Tam se mimo jiné ukázalo, že dokonce i studenti religionistiky se občas zabývají nedůležitými tématy, a debatovalo se o tom, kdo má doma koupací kachničku. Pro úplnost – má ji doma pouze doktor David Zbírál. Poté jsme pokračovali do obce Klášterec nad Orlicí, která vznikla kolem kláštera cyriáků a první zmínka o ní pochází z roku 1295, z buly papeže Bonifáce VIII. Kromě starých záhadných maleb na stěnách kostela Nejsvětější Trojice nás svým proslavem překvapila také paní průvodkyně, která evidentně nebyla zastánkyní ženské emancipace a ještě ke všemu se nelichotivě vyjádřila o Janu Žižkovi.

Cestou do kláštera na Hoře Matky Boží v Králíkách se studenti snažili odlehčit náročný program četbou časopisu Bravo. Připravili se tak na hodinovou prohlídku vcelku rozsáhlého poutního komplexu, který byl vybudován na přelomu 17. a 18. století, patřil řádu servitů a poté redemptoristům. Protože kostelů bylo pořád ještě málo, vydali jsme se pak do obce Žárová u Velkých Losin, kde stojí skvostný dřevěný kostel sv. Martina, postavený v roce 1611 pro luteránské poddané. Z Žárové se účastníci exkurze vydali ubytovat někde do Pustých Žibřidovic. Místní hotel se ukázal být přesně podle religionistického gusta; někteří usedli k hokeji, další se zapomněli u stolního tenisu, jiní dokonce u stolních her a pak se zase všichni svorně sešli ve společenské místnosti, aby si zazpívali pár starých dobrých písní s kytarou. Vojtěch Kaše nám ještě desetkrát zahrál „hasiče“ a šli jsme spát.

Čtvrteční dopoledne bylo zasvěceno městu Šumperk a inkvizičním procesům. Stálá expozice Čarodějnické procesy, instalovaná v tzv. Geschaderově domě, nám umožnila dozvědět se podrobnější informace o průběhu těchto nechvalně známých událostí, a to prostřednictvím inscenovaného vyprávění samotného nejvyššího inkvizitora Jindřicha Františka Bobliga z Edelstadtu. Následovala krátká prohlídka Šumperka s názvem „Kde žily čarodějnice“, při níž nám průvodce vyprávěl například poutavou historku o tom, jak může alkohol ve spolupráci s rozzhavenou pávní způsobit požár celého města. Předposlední zastávka exkurze, poutní kostel Božího těla v Bludově, nás zase potěšila hlavně v tom, že jsme se mohli podívat i na půdu, do zvonů a do varhan. Pak už nás čekala jen synagoga z 18. století s muzejní expozicí a židovský hřbitov v Úsově.

Až na sněhovou bouři z prvního dne měla exkurze velmi poklidný a příjemný průběh, zábavnou formou jsme se obohatili o nové poznatky, navštívili jsme zajímavá a neobvyklá místa, navázali mezi sebou nové vztahy a při procházení sakrálních prostorů žádného religionistu nezasáhl blesk. Za to vše patří velký

dík všem vyučujícím a studentům, kteří se na celé exkurzi organizačně podíleli, klidnému řidiči a originálním průvodcům.